

אין עושיין מצוות חבילות חבילות

א. עיקר סיבת אעמ"ח

איתא בסוטה ח: ת"ר אין משקיין שתי סוטות כאחת כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה רבי יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא אמר קרא אותה לבדה ות"ק הכתיב אותה ת"ק ר"ש היא דדריש טעם דקרא ומה טעם קאמר מה טעם אותה לבדה כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה מאי בינייהו איכא בינייהו ורתתת ורותתת מי משקיין והא אין עושיין מצות חבילות חבילות דתנן אין משקיין שתי סוטות כאחת ואין מטהרין שני מצורעין כאחת ואין רוצעין שני עבדים כאחת ואין עורפין שתי עגלות כאחת לפי שאין עושיין מצות חבילות חבילות אמר אביי ואיתימא רב כהנא לא קשיא כאן בכהן כאן בשני כהנים ע"כ.

ועוד שייך דין דאעמ"ח גבי כוס של ברכה. דאיתא בפסחים קב: גמרו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קדושת היום אמאי ונימרינהו לתרוייהו אחדא כסא אמר רב הונא אמר רב ששת אין אומרים שתי קדושות על כוס אחד מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק לפי שאין עושיין מצות חבילות חבילות ע"כ. ומקשה מהא דאמרי' יקנ"ה במוצאי שבת דמברכינן קידוש היום והבדלה על כוס א', ומתריך וז"ל אלא הבדלה וקידוש חדא מילתא היא ברכת המזון וקידוש תרי מילי נינהו ע"כ.

ואף בחתימות הברכות פסקינן דאעמ"ח, דגרסינן בברכות מט. גופא רבי אומר אין חותמין בשתיים איתיביה לוי לרבי על הארץ ועל המזון ארץ דמפקא מזון על הארץ ועל הפירות ארץ דמפקא פירות מקדש ישראל והזמנים ישראל דקדשינהו לזמנים מקדש ישראל וראשי חדשים ישראל דקדשינהו לראשי חדשים מקדש השבת וישראל והזמנים חוץ מזו ומאי שנא הכא חדא היא התם תרתי כל חדא וחדא באפי נפשה וטעמא מאי אין חותמין בשתיים לפי שאין עושיין מצות חבילות חבילות ע"כ.

וב' סיבות נמצאות בראשונים אמאי אעמ"ח. רוב הראשונים בארו על דרך רש"י, שכתב רש"י בסוטה שם וז"ל חבילות שנראה כמי שהיו עליו למשאו וממהר לפרק משאו עכ"ל. ולדעת אלו הראשונים פשיטא דאי אינו נראה כעושה במהירות, אין כאן משום אעמ"ח, וכשאכתוב לקמן. ועוד הסבר נמצא בתוס'

מו"ק ח: ד"ה לפי, וז"ל שאין עושין מצוות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו הימנה עכ"ל. הרי לרוב הראשונים אעמ"ח משום דנראה כמשאוי, ולתוס' מו"ק אעמ"ח משום שא"א לכוון כראוי בב' מצוות.¹

ב. העמדת שתי מצוות כאחת

כתבו תוס' בסוטה שם ד"ה אין משקין וז"ל נראה לפרש שיעמיד שתיהן בעזרה בבת אחת להשקותן אע"פ שאין שותות כאחת וכן רציעה ובתוספתא דפרה תנא נמי אין שתי פרות נעשות כאחת משנעשית אפר מביא אחרת ושורפה על גבה ותימה וכי היה אוסר בכה"ג לשחוט שני זבחים כאחד כגון שני עולות או שני חטאות שיעמיד שניהן בעזרה וישחוט א' ואחר כך ישחוט השני והא דאמר' בפ"ב דשחיטת חולין תזבחהו שלא יהא א' שוחט שני זבחים מיירי שיחתוך שני צוארין כאחד דאיכא איסור דאורייתא אבל בכה"ג לא מיירי התם ובפ' נערה המאורסה בנדרים בעי מהו שיפר אדם לשתי נשיו כאחד אותה דוקא או לאו דווקא ופשיט להו מהכא עכ"ל. והא דהשוו העמדת ב' סוטות לרציעת ב' עבדים והעמדת ב' עולות,² דייק מינה דס"ל לתוס' דאיסור העמדה בכל אלו הוא משום דאעמ"ח.³

אלא דעוד כתבו תוס' שם בד"ה איכא בינייהו ורתתת וז"ל נראה דהוה מצי למימר איכא בינייהו אשה אחרת שאינה סוטה לר' שמעון מותר לר' יהודה אסור להעמיד אצלה שום אשה בשער נקנור דאמר בפרק טרף בקלפי (יומא מב:): דפליגי נמי הכי רבי ורבי שמעון בקרא דוהוציא אותה דכתיב גבי פרה ואמר איכא בינייהו חמור דלרבי דאמר אותה לבדה אסור להוציא עמה חמור עכ"ל. ומדבהיאו ראייה לדבריהם מגזה"כ דאותה בפרה אדומה, הרי צ"ל דילפו איסור העמדה אף מגזה"כ דאותה דאיתא בסוטה. ואין נראה לומר דפליגי אהא דכתבו לעיל, אלא וודאי ר"ל דנאסרה העמדה גם מגזה"כ דסוטה וגם משום דאעמ"ח. וצריכא, דבלאו גזה"כ דאותה גבי סוטה ופרה לא הוה אסרינן אלא בכהן א', ובלאו דין דאעמ"ח לא הוה אסרינן בעבדים ועולות כדלעיל. אלא צ"ב מנ"ל לתוס' דהעמדה אסורה גם משום גזה"כ וגם משום דאעמ"ח.

¹ ואין רצוני ליכנס אי איסורו דאו' או דרבנן, ועי' תוס' סוטה שם.

² אמנם גבי שריפת ב' פרות כתיב והוציא אותה לבדה כדאיתא גבי סוטה וא"כ ליכא ראייה דאיסורה משום דאעמ"ח דהא איתא גזה"כ דגופה. ולצריכותא דשניהם עי' מש"כ לקמן.

³ ונראה דמה"ט הוא דנהגין בשבע ברכות שלא למזוג כוס של ז' ברכות עד אחר ברכת המזון, ועי' לקמן בענין אעמ"ח בבה"מ וז' ברכות.

והנה נחלקו הראשונים בגזוה"כ גבי סוטה, דגרסי' בגמ' אותה לבדה בלתי עור מן המקרא, וכתוב "אותה" גבי סוטה ב' פעמים במעשה סוטה, דהיינו והקריב אותה הכהן (במדבר ה: טז), והשביע אותה הכהן (ה: יט). ועי' ברמב"ם הל' סוטה ד: ב' וז"ל ואין משקין שתי סוטות כאחת שנאמר והעמיד אותה עכ"ל.⁴ ואפשר שיש לבאר דתוס' פירשו דיליף מן והעמיד כמש"כ הרמב"ם, ומש"ה אסרו העמדת ב' סוטות כא' משום גזוה"כ דסוטה. אלא צ"ע מהא דכתבו תוס' שם בד"ה אין וז"ל נראה לפרש שיעמיד שתיהן בעזרה בב"א עכ"ל, ואי ר"ל דאתי מלשון והעמיד אפשר דאין זה "פירוש הנראה" אלא ביאור עצם הדרשה, ולפי' צע"ע אם יש לפרש תוס' כך.

ועי"ל דילפו תוס' מטעמא דאיתא בגמ' דאסור להשקות ב' סוטות כא' כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה, ומש"ה פשיטא דאף העמדה אסורה. וא"ת דהאי סברא הוא דוקא לר"ש דדריש טעמא דקרא, ולר"י דלא דריש טעמא דקרא מג"ל דנאסרה העמדה, י"ל דלר"י אע"ג דלא ממעטינן רותתת מאיסור השקאת ב' סוטות כאחת, מ"מ איסור השקאה מוגדר ע"פ טעמא שלא יהא לבה גס בחבירתה, אלא דקשה לתירוץ זה מגיטיין מט: ותד"ה ורבי ע"ש וצע"ע. ועי"ל דנהי דלא דרשינן טעמא דקרא במיעוטיין, כגון דליתא לדינא דלא תחובל בחובל מאלמנה עשירה (ב"מ קטו). ודליתא לדינא דהשקאת סוטה לבדה ברותתת, וכו'. אלא דאי אתא טעמא דקרא לרבות, כגון דכתיבי דינים בשור וחמור ומרבינן דה"ה לכל בהמות (ב"ק נד:), קרינן ביה "דיבר הכתוב בהווה" ואודו רבנן לר"ש דדרשינן ככה"ג. והי"נ הכא מרבינן העמדה דאיסור השקאת ב' סוטות כא' משום טעמא דקרא.⁵

ונחזור לענין דידן, מהיכא ידעו תוס' שנכלל איסור העמדה באיסור אעמ"ח. ונראה דמוכח הכי ממסקנא דגמ', דהא כשהקשה ורותתת מי משקין דהא אסורה משום דאעמ"ח, הרי לא ה"ל למימר כאן בכהן א' כאן בב' כהנים, אלא ה"ל לתרוצי כאן במעמידן בעזרה כאן במשקן, דהיינו שנצרכת גזוה"כ גבי סוטה לרבות איסור העמדה משום גסות הלב, והשקאה גופה כבר נאסרה משום

⁴ וצ"ע דהאי קרא ליתא, ונראה דכיוון לקרא "והקריב אותה הכהן והעמידה לפני ה'", ודרשיה או מלשון והקריב אותה, או מדכתיב והעמידה במפיק ה"א. ופליג ארש"י דהכא דפירש גזוה"כ והשביע אותה הכהן. וע"ע בגמ' נדרים עג. דגרסי' והשקה אותה, ולכא' האי קרא נמי ליתא, ופי' הר"ן שם דדרשינן מדכתיב והשקה במפיק ה"א, ופירושו והשקה אותה דהיינו לבדה. ואית גירסי סגיאי שם בנדרים ואין זה סוגיין.

⁵ וש"מ מש"כ הרב נתנאל וידרבלנק בזה בבית יצחק חוברת מ' (תשס"ח) "תפקיד הסברא בקביעת דינים דאורייתא" ע"ש ואכ"מ.

דאעמ"ח.⁶ וכיון דמוכח מגמ' דנאסרה העמדה בדין אעמ"ח שפיר פרשו תוס' דנאסרה רציעת ב' עבדים כא' ושחיתת ב' עולות כא', וניחא הא דאסורה העמדה גם משום דאעמ"ח וגם משום גזה"כ דסוטה ופרה.

ג. היתר חדא מילתא

כבר נזכר גמ' פסחים קב: דאין מברכין ב' ברכות על כוס א' משום דאעמ"ח, אא"כ חשיבין "חדא מילתא". כמו כן איתא בגמ' ברכות מט. הנ"ל בענין חתימת ברכות. וצ"ב מאי חשיבא כחדא מילתא דלא מיקריא חבילה, ובוזה כמה הגדרות נמצאות בראשונים.⁷

יש שהתירו לעשות מצוות חבילות אם יש לב' המצוות ענין א'.⁸ והוא דכתיב בהדיא בס' מגן אבות למאירי (בענין החמישי) להתיר ברכת אירוסין ונישואין על כוס א' ויהב טעמא וז"ל מידי דהוה אקדושא ואבדלתא שמסדרים אותם על כוס אחד ביקנה"ז ומפני שקידוש והבדלה שניהם באים לענין אחד, והוא קדושת שבת. ואף קידושין וחופה שניהם לדבר אחד נתכנונו ואין לחופה שום עיקר בלא קידושין וגמר קידושין היא כו' עכ"ל.⁹ ועל דרך זה נראה לבאר תוס' פסחים שם ד"ה שאין וז"ל ויש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר כו' אך רבינו משולם היה אומר הכל

⁶ ויש להסביר סברא דגמ' דנאסרה העמדה משום אעמ"ח, דמעמיד חפצי מצוה בבת אחת נראה כמקיים מצות במהירות. וה"ז לשיטתם בתד"ה והא, דכתבו בהדיא דטעמא דאעמ"ח הוא דנראה כמשאוי. ואין להקשות מנ"ל לגמ' האי סברא, דצ"ל דהוא עצם גדר אעמ"ח, ופשיטא דאמוראי ל"צ מקור להא הגדרה כשם דל"צ מקור לעיקר סברא דאעמ"ח.

⁷ ועפ"ז איכא לבאר גם הא דמצרפין ב' ענינים בברכה א' בתפלת מוסף של ר"ה, ועי' משנה ר"ה לב. ואכ"מ. ויש לעיין באיזה מאלו אפשר לפרש גמ' ברכות דברכת מקדש השבת וישראל והזמנים חשיבא כדבר א', ועי' גירסא דרי"ף שם וגירסא דבה"ג שהביא רש"י, וצ"ב.

⁸ כוונתי בזה דענין א' הוא שעיקר הדברים אחד הם, כגון קידושין ונישואין דשניהן ענין חתנות הן או קידוש והבדלה דשניהם ענין קדושת היום. משא"כ בה"מ וז' ברכות דאע"ג דאיכא שיתוף ע"פ גרמא וזמן דלקמן, מ"מ בה"מ באה לענין אכילה וז' ברכות לענין חתונה.

⁹ וע"ש דמנהג היה לברך ז' ברכות ובה"מ על כוס א', ונראה דהוא מהאי טעמא. וכך איתא בס' המכתם בפסחים, ואף הוא יהב טעמא בהדיא דענין א' הם ובאר דבריו וז"ל מאחר שהסעודה מפני השמחה היא הכל עולה לענין אחד ע"כ. ואפי' אם כוונתו דז"ב ובה"מ נגרמות ע"י שמחה, מ"מ אין זה כרש"י ורשב"ם דלקמן, שהרי לס' המכתם אינו מותר אלא משום דתרווייהו דיני שמחה הן ולפיכך ענין א', משא"כ לאידך דאין גרמא תלוי בענין א' ודהווי דיני שמחה דוקא, אלא דכל דנגרמות מא' מצטרפין.

על כוס אחד כו' ע"כ. ובאר המהר"ם חלאווה שם את שיטת תוס' וז"ל וכתבו מקצת חכמי הצרפתים ומינה שמעינן לברכת המזון ושבע ברכות של חתנים שצריכין שתי כוסות שזה לאכילה וזה לחתונה עכ"ל, דהיינו דחשיבן ז' ברכות ובה"מ כב' ענינים, משא"כ קידוש והבדלה.

ועי' בר"ן (פסחים כ: בדה"ר ד"ה כוס) וז"ל דקדושא ואבדלתא חדא מילתא היא דתרוייהו עיולי יומא נינהו אבל ברכת המזון וקידושא תרתי מילי נינהו דברכת המזון למפרע על מזונו וקדושה להבא עיולי יומא הוא עכ"ל. והיינו ע"פ הנ"ל דעיולי יומא ענין א' הוא משא"כ עיולי יומא ומזון דב' ענינים נינהו, אלא דמ"מ הדגיש עוד דהא למפרע והא להבא. ונראה לבאר שהוסיף ענין זמן המצוה לדוגמא וראיה דחשיבן כב' ענינים כמו שהזכיר, ובעיקר ס"ל כמאירי. וכן איתא ברא"ש (פסחים י:ח) וז"ל ומטעם זה נהגו בחופה שאין אומרים שש ברכות על כוס של ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר ואומרים עליו שש ברכות כו' וברכת אירוסין ונשואין הנהיג רבינו משולם לעשות על כוס אחד ולא דמי להא דאמר דברכת המזון וקידוש תרתי מילי נינהו דהתם זה בא אחר הסעודה וזה בא לקדש היום כו' עכ"ל. הרי גם הרא"ש כתב דבה"מ וקידוש שונין גם בענין וגם בזמן, ונראה לפרש כמש"כ דחילוק הזמן נחשב כדוגמא וראיה לחילוק בענין.

ועוד מרבותינו הראשונים בארו היתר חדא מילתא ע"י גרמא. והנה איתא

בזה ד' פירושים:

א. גם בתוס' וגם ברא"ש נזכרה מח' ר"ת ור' משולם, אלא דנחלקו תוס' והרא"ש באיזו ברכות התיר ר' משולם לברך על כוס א'. דלדעת תוס' התיר ר' משולם לברך בה"מ וז' ברכות, ולדעת הרא"ש לא התיר אלא ברכת אירוסין עם ז' ברכות בלבד, ומשמע דאסר בה"מ עם ז' ברכות כנ"ל.¹⁰ ופירשו תוס' דהתיר ר' משולם בבה"מ וז' ברכות משום דבה"מ גורם לברכת נישואין, ור"ל דליכא לאיסור דאעמ"ח אם א' מהמצוות גורמת לב', דחדא מילתא הן.¹¹ וכן כתבו תלמידי ר"י בברכות וז"ל אבל מקדש השבת וישראל והזמנים אע"פ שנראים כשתיים ענין אחד הוא שקדושת ישראל תלויה בקדושת השבת וקדושת הזמנים

¹⁰ ועיין בריטב"א שכתב כמו הרא"ש, וע"ע בס' הישר לר"ת (שו"ת סי' מה אות ה) שבאר מחלוקתו עם ר' משולם כדאיתא ברא"ש, וע"ש לחריפות דבריו נגד ר' משולם. ואפי' אם לא אמר ר' משולם כך, כתוב בתוס' כך, וראוי לבארו.

¹¹ וע"פ הגדרה זו אפשר להסביר גם היתר קידוש והבדלה על כוס א', וכדלקמן בדעה הראשונה למהר"ם חלאווה.

וראשי חדשים תלויה בקדושת ישראל וכיון שתלוי זה בזה כמו קדושה אחת דיינינן ליה ע"כ.¹² הרי חשיבן ענין א' כיון דאיכא גרמא בינייהו.

ב. ועוד הסביר נ"י בפסחים וז"ל חדא מילתא היא ששתיהן להתיר לו לאכול והתחלת אכילה הן עכ"ל. הרי לשיטתו גרמא דחדא מילתא הוא כשב' המצוות גורמות לדבר שלישי, דהיינו דגרמא לדבר שלישי נחשב כמשתף ביניהן ומצרפן.

ג. והבין מהר"ם חלאווה (בדעה הראשונה) דסוגיין תלוי בעוד הגדרה בגרמא. דכתב וז"ל קדושא ואבדלתא חדא מילתא היא דאי אפשר זה בלא זה דאי אפוקי שבתא עיולי יומא טבא הוא ואי עיולי יומא טבא אפוקי שבתא הוא משא"כ בקדושא וברכת המזון דלאו הא בהא תליין כלל והלכך צריכי תרי כסי עכ"ל. ומדאפקיה בלשון הא בהא תליין, משמע דלא כמש"כ בעלי התוס' הנ"ל דא' מהמצוות גורמת לשניה, אלא דוקא דתליין זה בזה.¹³

ד. וכתבו רש"י ורשב"ם בפסחים דב' מצוות חשיבן חדא מילתא כשנגרמות ע"י דבר שלישי משותף, דהוי סימן דבעצם חשבינן להן לאותו דבר. אלא שהוסיפו סברא אחר, וז"ל רשב"ם קידושא והבדלה חדא מילתא היא תרוייהו משום קדושת ימים טובים ניהו ובהבדלה עצמה הוא מזכיר קדושת יו"ט דהמבדיל בין קדש לקדש מברך עכ"ל. ונראה דבעו הני ראשונים גם גרמא וגם זכירה בפה. והיינו לשיטתם נגד תוס' מו"ק הנ"ל, דאעמ"ח משום דנראה כמשאוי, וא"כ מסתברא דליתא להיתר חדא מילתא אא"כ מזכירו בפה. ופירש"י לשיטתו גם בברכות וז"ל חדא היא אין כאן אלא ברכת מקדש שמברך להקב"ה שמקדש השבת והזמנים ע"כ. דהיינו נמי שמזכיר בפה הגורם לקדושת השבת והזמנים.¹⁴

¹² וע"ש דהאריכו בביאור לשון הרי"ף דכתב ז"ל הנך כל חדא באנפי נפשה כתיבא ע"כ והגדרתו צע"ע ולא זכיתי להעמיד שיטת הרי"ף על בוריה. ועי' בס' המאורות בפי' שני דהסכים עם תלמידי ר"י, אלא דליכא שם הא דכתבו בביאור מש"כ הרי"ף דכל חדא באנפי נפשא כתיבא.

¹³ וכבר נזכר מש"כ מהר"ם חלאווה בשם חכמי הצרפתים לברך בה"מ וז"ב בב' כוסות וז"ל שזה לאכילה וזה לחתונה ותרי מילי ניהו ולא נהגו כן עכ"ל. וודאי ז' ברכות ובה"מ לא תליין הא בהא וא"כ נראה דהסכים לחכמי הצרפתים לדינא נגד המנהג שהזכיר (ובהסבר השני העמיד המנהג כדלקמן). ואין נראה לומר שהסכים עם חכמי הצרפתים בטעמא שזה לאכילה וזה לחתונה, דהא א"כ צ"ל דדעתו היא דלא תליין הא בהא משום שזה לאכילה וזה לחתונה (וביאורו צ"ע) וא"כ ראוי לו לומר כך בסוגיין דקידוש ובה"מ שזה לאכילה וזה לעיולי יומא. ומדלא כתב כן נראה דהסכים בדינא ופליג בסברא, לדדידה תרי מילי ניהו משום דלא תליין הא בהא, ולדידהו משום דב' עניינים הם כנ"ל.

¹⁴ וכן פירש ס' המאורות שם בפי' ראשון, ואיכא פירוש אחר בסוף דברי תלמידי ר"י ע"ש. ועי' מש"כ ר' יהונתן מלוניל דנראה דפי' הכי אף לרי"ף.

ועוד כתבו הראשונים דרך שלישי דחשיבן ב' מצוות כחדא מילתא, והוא אי איתנהו בזמן א'. דכתב מהר"ם חלאווה בפסחים בפירוש שני וז"ל וי"א דטעמא דקדושא ואבדלתא דחדא מילתא נינהו היינו משום דשניהן באין קודם סעודה וה"ה היכא דשניהן באין לאחר סעודה כי הכא ע"כ (ור"ל כי הכא בבה"מ וז' ברכות). ועל דרך זה כתב ר' אפרים הספרדי (שהובא בתלמידי ר"י בברכות) גבי קדושת שבת ויו"ט וז"ל רוצה לומר אע"פ שנראה כשני ענינים כיון ששתי הקדושות באין בזמן אחד כמו קדושה אחת הוי ולפיכך חותם בשתייהם עכ"ל, והיינו דכיון דקדושת שבת ויו"ט באות בהדי הדדי שפיר מברך מקדש השבת וישראל והזמנים. ופשיטא דבהא פליגו אתוס' מו"ק דלעיל, דא"א דכוונה בב' מצוות תלויה הכי בזמן קיום המצוה, אלא אדרבה כל כמה דאיתנהו בבת אחת אינו יכול לכוון בשתייהן.

אלא שיש להקשות לפירוש מהר"ם חלאווה, דהא כתב דלישנא דגמ' פסחים הבהלה וקידוש חדא מילתא היא היינו דאיתנהו בזמן א', וא"כ נמי לישנא דגמ' ברכת המזון וקידוש תרי מילי נינהו היינו דליתנהו בזמן א', והא שם בגמ' איירי בבני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום דמברך בהמ"ז וקידוש זה אחר זה, וודאי הן באותו זמן דהיינו בין סעודה לסעודה.

ונראה לפרש ע"פ ר' חננאל שם בפסחים וז"ל אבל קידושא ואבדלתא חדא קידושא היא כלומר וברכת המזון והקידוש של יום שתי קדושות הן ומאי שנא ופירוש קידוש היום והבהלה תרוייהו קודם אכילה הן קידוש וברכת המזון הקידוש קודם אכילה וברכת המזון אחר הסעודה לפיכך שתי קדושות הן עכ"ל. וצ"ב אמאי חשיבין קדושה אחת משום דאיתנהו בזמן א'. ונראה דר"ל שאין היתר חדא מילתא תלוי בזמן א' ממש, אלא צריכי זמן א' מחמת דבר א', ולפיכך כיון דקידוש היום והבהלה באין מחמת סעודת לילה מצטרפין למיחשב כחדא מילתא (ולגירסא דר"ח קדושה אחת), משא"כ קידוש ובה"מ דהאי בא מחמת סעודת לילה ואידך מחמת סעודת יום ולפי' ב' מילי וב' קדושות הן. והא דמהר"ם חלאווה קרי חדא מילתא בז' ברכות ובהמ"ז, ע"כ משום דשתייהן באות מחמת סעודת מצוה שעברה ולפי' באות בזמן א' מחמת דבר א'.

ועתה נחזור לבאר דברי ר"ת כפי שהובא ברא"ש וז"ל ור"ת אומר שצריך שתי כוסות לפי שאומרים ברכת אירוסין בבית האירוסין וגם לפעמים אדם מקדש אשה ונושאה לאחר זמן מרובה ויש מקומות שנהגו לקרות הכתובה בינתים הלכך צריך שתי כוסות עכ"ל. ונראה שיש לפרשו בב' דרכים. אפשר שהסכים ר"ת ביסודו של ר' משולם דחדא מילתא פירושו ענין אחד, אלא דכיון דאיכא הפסק ביניהם ולפעמים זמן מרובה אין לברכם על כוס א' אע"ג דחדא מילתא נינהו.

והשני, אפשר דרצונו לומר דכיון דאיכא הפסק א"נ זמן מרובה מש"ה איסורו משום דאעמ"ח גופיה, דהיינו דכיון דליכא לתרוייהו בזמן א' חשיבן ב' מילי וכאלה הראשונים.

וברור דאע"ג דאשכחן הני הגדרות בהיתר חדא מילתא מ"מ מעורבין הן. והיינו, דאפשר דכמה מההגדרות הנ"ל בכלל היתר חדא מילתא. דכתב הרא"ש ברכות (ס"ו כב) את דברי רש"י הנ"ל דתלה היתרו בגרמא, ואע"ג דגם כתב בפסחים דתלוי בענין א' כנ"ל. ואע"ג דלכאור' אפשר לתרץ דבריו (כגון למימר דדילמא גרמא חשיבא כסימן וראיה דבעיקרן ענין א' הם) מ"מ גם אפשר דס"ל דחשיבא חדא מילתא כדאיתנהו או ענין א' או נגרמיה מדבר שלישי. ולעולם כל ההגדרות הנ"ל הן הסברים להיתר חדא מילתא, ואינן סותרות זא"ז אלא מבארים היכא אמרינן היתר חדא מילתא.

ועוד אפשר לערבן בדרך אחר, דאיכא סברא דבב' מילי אסור אפי' בלאו סברא דאעמ"ח. דכתבו תוס' בפסחים שם (ד"ה ונימרינהו) טעם שמברכין ברכת המזון וקידוש על ב' כוסות, וז"ל אבל לר' יהודה לא פריך כיון דברכת המזון אסעודת חול וקידוש על סעודה הבאה אין לומר שניהם על כוס אחד עכ"ל, וכ"כ רשב"ם ומרדכי שם. והיינו דאפילו קודם שהשיב בגמ' דאעמ"ח, מ"מ אסור לברך בה"מ דחול וקידוש דשבת על כוס א'. ונראה דכיון אין ביניהן חיבור כל שהוא ואין שייכים זל"ז כלל, מש"ה אין לברך שניהם על כוס א' מסברא אחר ולא משום דאעמ"ח.